

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL DE ETICĂ A CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE, DEZVOLTĂRII TEHNOLOGICE ȘI INOVĂRII

GHID

DE INTEGRITATE

ÎN

CERCETAREA

ȘTIINȚIFICĂ

- București, 12 noiembrie 2020 -

Cuprins

PREAMBUL.....	3
1. VALORI ALE INTEGRITĂȚII ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ	4
1.1. Onestitate.....	5
1.2. Responsabilizare	5
1.3. Verificabilitate	5
1.4. Validitatea cunoașterii	6
2. CONDUITE RECOMANDATE PENTRU ASIGURAREA INTEGRITĂȚII ÎN CERCETARE	6
2.1. ONESTITATEA în cercetare presupune:	6
2.2. VERIFICABILITATEA procesului de cercetare presupune:.....	7
2.3. RESPONSABILIZAREA în cercetare presupune:	8
2.4. Asigurarea VALIDITĂȚII presupune:	8
3. RECOMANDĂRI DE CONDUITĂ PENTRU ASIGURAREA INTEGRITĂȚII ÎN DIFERITE ETAPE ALE CERCETĂRII.....	8
3.1. PROIECTUL DE CERCETARE:	8
3.2. ACCESIBILITATEA LA DATELE DE CERCETARE	9
3.3. EVALUAREA PRODUSELOR DE CERCETARE	10
4. Ghid pentru identificarea plagiatului în lucrările științifice.....	10
4.1. Obiectiv	10
4.2. Definiție.....	11
4.3. Principii în analiza plagiatului	12
4.3.1. Principiul severității/gravității	12
4.3.2. Principiul autonomiei plagiatului.....	12
4.3.3. Principiul eticii în parafrazare.	12
4.3.4. Principiul tradiției integrității în cercetare.....	13
4.3.5. Principiul cunoașterii comune	13
5. Bune practici	13
5.1. Severitatea plagiatului	13
5.2. Cunoașterea comună.....	16
5.3. Suspiciunea de implicare a unor autori fantomă (ghost writers)	16
5.4. Expertize multiple, transparente, în evaluarea suspiciunilor de plagiat.....	16
Anexa 1. Principii fundamentale în Ghiduri naționale de etică sau de integritate academică	18
Anexa 2 Referințe bibliografice	20
Anexa 3. Contributori la Ghidul integrității in cercetarea științifică.....	21

PREAMBUL

- Scopul acestui **Ghid de integritate în cercetarea științifică**, denumit în continuare „Ghid”, este de a contribui la **consolidarea științei responsabile**, a valorilor și a bunelor practici de integritate la nivelul comunităților de cercetare științifică care fac parte din sistemul de cercetare-dezvoltare din România.
- Ghidul este construit, în esență, prin raportare la practicile pozitive (+) sau negative (-) sub aspectul integrității, așa cum apar în spiritul și în litera legislației aferente din România (a se vedea tabelul sinoptic de mai jos).

Valori și principii aferente acestora	A.producerea cercetării	B.comunicare rezultate	C.organizarea cercetării	D.consecințe ale cercetării
1.onestitate	fabricare de date (-)	plagiat (-) , asumarea fictivă a unui material elaborat de un alt autor nerecunoscut (autor fantomă)	informații false în aplicații de cercetare sau în formulare de promovare profesională (-)	
	falsificare rezultate de cercetare (-)	autoplăgiat (-) , raportarea unor coautori fictivi sau în ordine neconcordantă cu aportul efectiv și abuzul de autoritate pentru distorsionarea listelor de autori (-)	blocarea nejustificată a accesului altora la resurse de cercetare (-); respectul altor actori implicați în cercetare, nediscriminare (+); meritocarație în cercetare (+)	
2. responsabilitate			management eficient (+); evitare conflict de interese (+); asigurarea libertății în cercetare (+)	respect și asumare a consecințelor cercetării în raport cu ființele umane, animalele, mediul natural, comunitățile umane, dezvoltarea de durată, incluziunea socială (+)
3. validitate	profesionalism și rigoare în cercetare (+)			
4.verificabilitate	transparență, replicabilitate, verificare rezultate prin mai multe metode (+)			

- Ghidul este adresat cercetătorilor, instituțiilor de cercetare, instituțiilor de învățământ superior și partenerilor interesați de producerea și difuzarea cercetării științifice (sponsori și beneficiari, edituri și reviste de specialitate care preiau rezultate de cercetare). Altfel spus, Ghidul vizează **integritatea la nivelul întregului proces de cercetare**, în cadrul mediului instituțional care îl condiționează.
- Recomandările din Ghid au fost elaborate pe o baza extinsă de documente normative și analitice în domeniul integrității, menționate în lista de referințe bibliografice, în ideea de consistență a Ghidului cu tendințele internaționale de asigurare a calității în integritatea academică. Evident, **nu se pune problema unui Ghid care tinde la completitudine**, ci a unuia **centrat pe esențial, modernitate și adecvare la soluționarea unora dintre problemele majore din comunitățile românești** de cercetare științifică. Din perspectiva acestui ultim criteriu, Ghidul a fost elaborat prioritar ca un Ghid al integrității academice, valorilor și principiilor care să ghideze bunele practici în procesul de cercetare științifică. Actualizările periodice ale Ghidului vor detalia și completa sau modifica formele anterioare ale documentului, în funcție de lecțiile învățate din aplicarea acestuia.

5. Pentru această ediție a Ghidului accentul a fost pus pe **operaționalizarea principiilor asociate cu valorile de onestitate, responsabilizare, verificabilitate și validare în cercetarea științifică**. Sunt valori de maximă importanță, prezente în multe din Ghidurile naționale similare (vezi anexa) dar și în legislația aferentă din România.
6. Ghidul va sta la baza dezvoltării unui Cod de etică și deontologie în cercetare. Acesta va extinde setul formulărilor analitice / normative la noi fațete ale procesului de cercetare. Modul de selecție a cercetătorilor, organizarea instituțională pentru promovarea mediilor de integritate în cercetare, asigurarea libertății, respectului și cooperării pentru cercetare sunt exemple de astfel de teme. Rezultat al unui proces de învățare și prin aplicare, Ghidul va fi completat treptat, pe măsură ce formulările propuse vor fi testate și vor deveni disponibile și în România mai multe cercetări de evaluare a practicilor de integritate.
7. În Ghid există trei tipuri de formulări referitoare la:
 - **definirea** unor valori, principii sau bune practici esențiale pentru asigurarea integrității
 - **evaluări** asupra importanței sau rolului diferitelor valori, principii sau acțiuni în domeniu și
 - **recomandări** destinate mediului de cercetare.
8. Ghidul poate funcționa ca nucleu de integrare și stimulare a structurării Ghidurilor/Codurilor de etică din institute de cercetare-învățământ.
9. În redactarea Ghidului s-a pornit de la legislația românească de referință, Ghiduri naționale de etică/integritate a cercetării științifice și lucrări de specialitate menționate în lista de referințe. Ghidul danez de conduită pentru integritatea cercetării și Ghidul/codul european de conduită pentru integritate în cercetare au constituit surse prioritare în abordare.

1. VALORI ALE INTEGRITĂȚII ÎN CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ

Integritatea în cercetarea științifică se asigură prin respectarea unor valori pe care trebuie să le satisfacă atât cercetătorii cât și instituțiile de cercetare prin principii, practici și produse de cunoaștere. Ghidul se sprijină, în esență pe patru valori: onestitate, responsabilitate, verificabilitate și validitate a cunoașterii.

Toate cele patru valori fundamentale ale integrității academice au o relativă autonomie și lor le corespund principii de acțiune și tipuri de bune practici specifice. Între ele există, însă, relații de interdependență.

1.1. Onestitate

Onestitatea este valoarea cu ample consecințe la nivelul integrității academice. Un deficit de onestitate atrage după sine și o integritate redusă sub aspectul responsabilizării, verificabilității și al asigurării unei cunoașteri valide.

Cercetătorii și instituțiile în care aceștia lucrează trebuie să consolideze încrederea publică în cercetare prin onestitate în producerea datelor, în analizarea lor și în raportarea rezultatelor.

Pentru ca cercetarea să fie onestă este recomandat ca cercetătorii să asigure:

- a. concordanța între conduita de cercetare și autoprezentarea acesteia în spațiul public;
- b. concordanța între practica de cercetare proprie, personală sau instituțională, și așteptările pozitive asociate cunoașterii științifice;
- c. adoptarea unor procedee de lucru în conformitate cu scopurile și normele valorizate majoritar-pozitiv în câmpul cercetării științifice, din perioada de aplicare a Ghidului, chiar și atunci când vizibilitatea publică a practicilor efective este redusă.

1.2. Responsabilizare

Responsabilizarea presupune că toți actorii implicați în procesul de cercetare își asumă consecințele acțiunilor lor, directe sau indirecte.

Responsabilitatea presupune, în esență:

- a. respectul față de subiecții umani ai cercetărilor sau experimentelor științifice,
- b. evitarea suferințelor pentru animale,
- c. protecția mediului natural,
- d. păstrarea echilibrului ecologic,
- e. promovarea incluziunii sociale, democrației și dezvoltării durabile,
- f. protecția patrimoniului cultural.

1.3. Verificabilitate

Pentru a asigura credibilitatea și cooperarea în cercetare, prezentarea publică a procedeelelor și problemelor legate de culegerea, prelucrarea și interpretarea datelor să fie făcute astfel încât parcursul de cercetare să poată fi înțeles de către orice alt cercetător, indiferent dacă intenționează sau nu și o replicare a cercetării.

Verificabilitatea se asigură în măsura în care sunt menționate și adoptate :

- a. transparența procedeelelor de cercetare;
- b. asigurarea pe cât posibil a accesului la resursele pentru cercetarea realizată;

- c. testarea stabilității rezultatelor prin folosirea unor date sau metode alternative în procesul de cunoaștere .

1.4. Validitatea cunoașterii

Rezultatele de cercetare trebuie să fie și valide pentru a contribui la progresul efectiv al științei. Cunoașterea este validă în măsura în care măsoară ceea ce trebuie să măsoare conform obiectivelor, întrebărilor sau ipotezelor de cercetare.

Pentru a asigura validitatea cunoașterii, măsurătorile obținute trebuie raportate la:

- a. cunoștințele anterioare pe aceeași temă;
- b. criteriile externe în raport cu tema dată;
- c. teoriile din domeniu;
- d. toate dimensiunile sau aspectele conceptului supus măsurării.

2. CONDUITE RECOMANDATE PENTRU ASIGURAREA INTEGRITĂȚII ÎN CERCETARE

Cele patru valori de integritate academică – onestitate, responsabilizare, verificabilitate și validitate a cunoașterii – trebuie să fie aplicate efectiv în practica de cercetare științifică prin intermediul unor conduite **de integritate care sunt, în fapt, specificări ale valorilor prin mijloace de acțiune asociate acestora.**

2.1. ONESTITATEA în cercetare presupune:

- a. respingerea și prevenirea oricărei forme de **furt intelectual** (plagiat) prin preluarea și citarea neadecvată de text, idei, date, metode sau rezultate de analiză cu caracter de originalitate;
- b. respingerea și prevenirea oricărei forme de **fabricare a unor date** și de prezentare a lor ca și cum ar fi reale;
- c. respingerea și prevenirea oricărei forme de **falsificare sau manipulare a datelor** de cercetare;
- d. recunoașterea explicită a **contribuțiilor pe care autorii le au la realizarea unei opere comune** prezentate în spațiul public prin specificări legate de: **ordinea numelor** în seria de autorat; **coordonarea** muncii în cadrul echipei de autori;
- e. precizarea **contribuțiilor specifice** pentru unii dintre autori, dacă este cazul, în corpul lucrării;
- f. recunoașterea explicită a modului de folosire a unor texte anterior publicate de autor pentru **evitarea autoplagiatului**;

- g. **respectarea proprietății în indiviziune** dată de participarea în calitate de coautor la volume sau articole colective. Preluarea ulterioară, fără citarea de rigoare a unor părți din lucrări de coautorat în lucrări sub semnătură proprie sau în lucrări cu alți coautori decât în lucrarea primară, de referință, este o abatere de la integritatea în cercetare;
- h. menționarea explicită a **autoratului și pentru lucrări realizate prin contracte** astfel încât beneficiarul contractului să nu își asume nemeritat un rol în echipa de autorat.
- i. **raportarea completă și corectă a rezultatelor de cercetare** indiferent dacă acestea: (1) susțin sau nu ipotezele de lucru din cercetare, sau (2) convin sau nu intereselor pe care le au finanțatorii cercetării sau autorii cercetării;
- j. respectarea publicului ca utilizator final de cercetare evitând **manipularea prin proiectarea deficitară a instrumentelor de cercetare sau prin neprezentarea rezultatelor neconcordante** cu cele ale intereselor finanțatorilor;
- k. respectarea cerințelor de onestitate anterior menționate este necesară nu numai în culegerea, analiza și diseminarea rezultatelor de cercetare, ci și în aplicațiile pentru fonduri de cercetare și în evaluarea produselor științifice ale altor cercetători.

2.2. VERIFICABILITATEA procesului de cercetare presupune:

- a. Rapoartele de cercetare sau secțiunile metodologice ale publicațiilor științifice să specifice în detaliu **unde, când și cum au fost culese/produse datele de cercetare**. Dacă este vorba de cercetări sociale calitative, cerința implică și detalii descriptive (eventual în anexă) referitoare la profilul socio-demografic al subiecților intervievați.
- b. Prezentarea rezultatelor de cercetare să fie făcută prin stricta respectare a cerințelor de **confidențialitate** în raport cu subiecții investigației.
- c. Eventualele **transformări în bazele de date** (eliminarea cazurilor extreme, înlocuirea valorilor lipsă pe anumite variabile etc.) pe parcursul analizelor să fie menționate, descrise procedural, justificate și evaluate de către echipa inițială de cercetare.
- d. Raportarea rezultatelor de analiză cantitativă să fie făcută prin specificarea eventualelor **procedee de ponderare a datelor sau de „netezire” a distribuțiilor de frecvențe** pentru anumite variabile.
- e. **Arhivarea datelor de cercetare**, cantitative sau calitative, să fie realizată prin proceduri standard, pe perioade de timp determinate și, pe cât posibil, accesibile pentru utilizarea publică de specialitate, asigurând însă pe deplin anonimatul respondenților. Atunci când arhivarea sau citarea datelor de cercetare nu poate asigura confidențialitatea asumată prin culegerea datelor, publicarea este interzisă.

2.3. RESPONSABILIZAREA în cercetare presupune:

- a. stabilirea de algoritmi de organizare a practicii de cercetare astfel încât **subiecții umani sau specia umană în ansamblu, animalele, mediul natural, organizarea democratică a societății și patrimoniul cultural să nu suporte consecințe negative** ale procesului de cercetare științifică, pe termen scurt, mediu sau lung. Solicitarea consimțământului subiecților implicați în cercetare pentru a accepta participarea la furnizarea de date sau la experimente este parte a procedeelelor de responsabilizare anterior menționate.
- b. stabilirea unor mecanisme instituționale de **sanționare și prevenire a abaterilor de la normele de bună practică** din domeniul de referință;
- c. alegerea temelor de cercetare pentru problematici relevante din punct de vedere social și uman;
- d. adoptarea unor practici de cercetare și de comunicare a rezultatelor acestora astfel încât **încrederea publică în cercetători și în mediile de cercetare să fie consolidată:**
 - i. asigurarea integrității academice astfel încât actorii procesului de cercetare să nu omită din ecuația muncii lor **efectele de încredere în întregul proces care duce la obținerea rezultatelor care se fac publice;**
 - ii. **capacitatea cercetătorului sau a instituției de cercetare de a câștiga încredere**, dincolo de situațiile de conjunctură, implică promovarea unor coerențe multiple între procedeele standard de cercetare, între așteptările publice pe de o parte și modul de lucru/rezultate de cercetare, pe de altă parte.

2.4. Asigurarea VALIDITĂȚII presupune:

- a. teste specifice care să pună în evidență **consistența noilor rezultate de cercetare cu rezultate din cercetări anterioare, cu structuri teoretice consolidate sau criterii obiective de evaluare;**
- b. aplicarea unor metode multiple pentru analiza acelorași date sau a unor modificări de metodă pentru a vedea cât de stabile sunt concluziile în raport cu astfel de modificări.

3. RECOMANDĂRI DE CONDUITĂ PENTRU ASIGURAREA INTEGRITĂȚII ÎN DIFERITE ETAPE ALE CERCETĂRII

3.1. PROIECTUL DE CERCETARE:

- a. explicitează și justifică obiectivele, întrebările și ipotezele de cercetare astfel încât să fie convingătoare utilitatea lor pentru cercetarea fundamentală sau aplicativă;

- b. stabilește dacă cercetarea este **de tip confirmator (bazată pe ipoteze), exploratoriu (fără ipoteze de pornire), exploratoriu și confirmator** (în sensul de orientată spre generarea unor ipoteze în fază exploratorie, verificabile ulterior, în etapa confirmator) sau vizează predicții sau strict o **țintă aplicativă**.
- c. este fundamentat prin raportare la **studii și cercetări recente, fără a neglija însă studiile fondatoare** din domeniu. Nu este indicat excesul de referințe bibliografice care nu sunt asimilate pe fond.
- d. **este elaborat unitar, ca întreg**, cu obiective, justificări, sinteză bibliografică, metodologie, analiză și interpretare a datelor, concluzii și discuții intercorelate.
- e. **promovează teme de cercetare care pot fi realizate în concordanță cu valorile și principiile** specificate în acest Ghid sau reductibile la acestea.
- f. **acceptă numai temele pentru care, direct sau indirect, se dispune de expertiză de cercetare**.
- g. evidențiază în mod clar **contribuțiile proprii, originale**, ce vor fi aduse prin proiect.

3.2. ACCESIBILITATEA DATELOR DE CERCETARE

- a. bazele de date de cercetare științifică sunt **accesibile public** pentru eventuale replicări ale cercetării cu respectarea principiilor „științei deschise” (printre care principiul „*as open as possible, as closed as necessary*”); instituțiile care gestionează proiecte de cercetare finanțate din bani publici trebuie încurajate să facă publice nu numai rapoartele de cercetare, ci și articolele și datele în funcție de care au fost realizate proiectele, pe baza unui plan de management de date pentru arhivarea, partajarea, reutilizarea și păstrarea pe termen lung a datelor de cercetare.
- b. **Este contrară integrității și eticii în cercetare practica unor instituții/entități de a menține exclusiv pentru uz propriu date de sondaj** sau date statistice realizate în cadrul unor contracte (naționale sau internaționale), **finanțate prin fonduri publice**. Practici negative de acest gen favorizează mecanismele de conservare a birocrățiilor disfuncționale, din blocarea sistematică a transparenței în fundamentarea politicilor de cercetare-dezvoltare.
- c. entitățile care produc date de cercetare științifică **își asumă și producerea și difuzarea unor rapoarte de estimare a validității datelor**, indiferent dacă beneficiarul direct al cercetării a solicitat sau nu astfel de estimări;
- d. beneficiarii care comandă date de sondaj destinate marelui public solicită expres producătorilor de date **redactarea unor rapoarte metodologice de validare a cercetării pe care le fac publice**;
- e. revistele de specialitate sunt încurajate să solicite de la autorii de articole dovezi privind rezultatele de analize complexe, pentru a testa cât de robuste sunt concluziile de analiză la variațiile de seturi de date și de metode de analiză.

- f. **tezele de doctorat finalizat**e sunt disponibile în format electronic în arhive publice, **deschise**, pentru a descuraja abaterile de la normele de bună conduită academică. Pentru tezele în cazul cărora comisiile de evaluare apreciază că există idei de o deosebită valoare se poate decide amânarea publicării tezei pe internet până la publicarea rezultatelor de excepție de către autor, dar nu mai mult de doi ani de zile de la susținerea tezei.

3.3. EVALUAREA PRODUSELOR DE CERCETARE

- a. În rapoartele referitoare la plagiat, evaluatorii (conducători de doctorat, redacții ale revistelor de specialitate, experți evaluatori, membri ai comisiilor sau consiliilor cu atribuții în acest sens etc.) trebuie să ia decizii nu numai în baza unor evaluări de similitudine a textelor, estimate prin softuri specializate, ci și prin analize calitative care să aprecieze semnificația textului plagiat în arhitectura lucrării analizate.
- b. **Stabilirea arbitrară a unui prag de acceptare a cantității relative de text din lucrare care „poate fi plagiat, fără consecințe de sancționare”, este inacceptabilă în absența unei dublări a evaluării cantitative cu cea calitativă** (referitoare la importanța ideilor plagate în economia lucrării).
- c. **Ideologiile pro-plagiat** sau de favorizare indirectă a lipsei de onestitate academică sunt contrare integrității în cercetare.
- d. Abaterile grave de la normele de bună conduită de integritate în cercetarea științifică (contrafacere, falsificare, plagiere) trebuie considerate ca **fapte imorale care trebuie identificate și încadrate corespunzător, chiar dacă nu pot fi sancționate din punct de vedere legal**.

4. Ghid pentru identificarea plagiatului în lucrările științifice

4.1. Obiectiv

Ghidul prezintă principii generale și bune practici în diagnosticarea plagiatului. Poate fi un instrument util în **diagnoza cazurilor de nerespectare a deontologiei de cercetare științifică**. Este destinat, în principal, activității de la nivelul Consiliului Național de Etică a Cercetării Științifice, Dezvoltării Tehnologice și Inovării, dar poate fi folosit ca ghid și în alte situații similare din spațiile academic-universitare.

După **definirea** plagiatului, textul introduce **principii** de bază în diagnosticarea acestui gen de fraudă intelectuală, urmat de **bune practici** în identificarea plagiatului.

Principiile se aplică tuturor domeniilor de cercetare-dezvoltare. Desigur, există particularități de domeniu de cunoaștere care obligă la nuanțări. Revine experților din domeniu să detalieze variațiile de formă și limite între care se aplică fiecare dintre principiile anterioare.

4.2. Definiere

Plagierea este preluarea de către un autor a unor elemente din opera de creație intelectuală a altui autor și prezentarea lor în spațiul public drept componente ale unei opere proprii. Plagiatul este rezultatul acțiunii de a plagia și se referă la opera generată prin preluarea ilegală, intenționată sau nu, din punct de vedere deontologic. În formulare simplificată, dar corectă, **plagiatul este furt intelectual**. Din punct de vedere juridic se poate discuta de variații ale consecințelor publice ale furtului. Din punct de vedere moral, însă, indiferent de formă și consecințe, furtul este furt, iar consecințele sale pentru piața produselor de cercetare științifică nu pot fi decât negative.

Modul în care operaționalizăm definiția plagiatului, în acest material, are legitimitate strict pentru lumea cercetării științifice. Diferitele tipologii ale plagiatului derivă din variațiile posibile asociate termenilor cheie din definiție – produs intelectual (plagiat de idei, de text, de date, de metode noi neacreditate încă etc.), prezentate în spațiul public (articole, cărți, text în format electronic pe internet sub semnătura celui care pretinde a fi autor, comunicări științifice la conferințe sau congrese etc.), cu grade diferite de certificare a caracterului de proprietate (ISBN, ISSN, teză de master, teză de doctorat, spațiu-timp de prezentare publică etc.).

Specificări ale definirii plagiatului pe domenii mari ale cercetării – științe exacte, științe sociale, științe ale naturii, discipline umaniste etc. În științele exacte și în disciplinele normative există o pondere mai mare de formulări fixe, asociate diferitelor forme de regularități descoperite sau construite. Acest specific trebuie luat în considerație în evaluarea conduitelor pentru textele care provin din familia disciplinelor menționate.

Similar, sunt necesare, de asemenea, precizări legate de acceptabilitatea folosirii unor formulări preluate fără citare strictă, dar cu referire la regularități intrate deja în **spațiul cunoașterii comune** sau de largă circulație într-un domeniu. Tema va fi și ea reluată, pentru soluționare, la capitolul de *bune practici*.

Preluarea unei părți dintr-un text semnat în calitate de coautor fără specificarea clară a lucrării colective-sursă este plagiat care apare ca uzurpare a unui bun colectiv în interes personal.

Autoplagiatul nu este plagiat, în sensul strict, adoptat prin definiția dată, însă este abatere de la etica în cercetare. Preluarea în acest caz se face nu după opera unui alt autor, ci din lucrări proprii autorului în discuție, dar fără specificarea faptului că opera actuală reproduce total sau parțial o operă mai veche a aceluiași autor. **Autoplagiatul** este descurajat, însă, pentru că poate duce la recunoașteri profesionale nefundamentate prin multiplicarea aceleiași lucrări ca fiind o nouă producție intelectuală.

Preluarea fără citările de rigoare din lucrări semnate în calitate de coautor poate fi tot o formă de plagiat, dacă se face pe scară largă, repetată și poate aduce prejudicii de imagine celorlalți coautori .

Preluarea prin traducerea unor texte, de orice fel, dintr-o limbă străină, și prezentarea lor – în bloc compact sau în stil mozaicat - ca text propriu este o formă de plagiat intenționat.

Gravitatea autoplagiatului, dar și a plagiatului din operele altor autori, trebuie estimată în corelație cu mai mulți factori, asupra cărora vom reveni în secțiunea de bune practici.

4.3. Principii în analiza plagiatului

4.3.1. Principiul severității/gravității

Principala caracteristică pe care trebuie să o pună în evidență analizele de evaluare a unor lucrări suspecte de plagiat este severitatea acestuia. Plagierea în cadrul unei opere este cu atât mai severă cu cât preluările ilegite a) au o mai mare extensie, b) sunt localizate în zone mai importante din arhitectura lucrării, c) decurg nu din necunoașterea bunelor practici de redactare și d) se înscriu în mai mare măsură într-o serie repetitivă pentru autorul respectiv. Extrinsic, dar cumulativ, contează și avantajele pe care autorul în cauză le obține din plagiare.

4.3.2. Principiul autonomiei plagiatului

Prezența unei părți originale și corect editate în materialul supus evaluării nu compensează în niciun fel plagiatul dovedit pentru alte părți ale aceluiași material. Desigur, construcția lucrării prin alternanța de secțiuni originale și plagate trebuie luată în considerație la stabilirea procedurilor de sancționare. Evaluarea, însă, trebuie să semnaleze și să diferențieze clar ceea ce este „bolnav” și, ceea ce este „sănătos” în lucrare. Citarea corectă a unor paragrafe într-o anumite parte a lucrării și preluarea aceluiași texte, din aceleași surse, fără a mai cita prin ghilimele și trimitere la autorii sursă, în altă parte a lucrării, dar de data aceasta fără nici o citare, este plagiat.

4.3.3. Principiul eticii în parafrazare

Constituie plagiat atât preluarea de idei, cât și preluarea de text fără citările de rigoare. Plagiatul este furt din opera altui autor, nu a unor idei sau a unor cuvinte, ci a unor idei exprimate prin cuvinte sau a unor cuvinte care exprimă idei. Prin procedee specifice domeniului, se vor identifica pragurile și tipurile de situații dincolo de care absența marcatorelor de citare corectă duce la fraudă intelectuală. Furtul intelectual are loc prin parafrazarea unor idei, fără semnalarea intenționată a legăturii dintre lucrarea care expune și lucrarea sursă a ideii. Există și un plagiat prin preluare frauduloasă de cuvinte sau de text.

Extindere nelimitată a toleranței la plagiat prin atitudini de tipul ”a copiat multe paragrafe, dar acestea se referă la cunoștințe comune, la formulări generale” este o ideologie pro-plagiat, care

nu are suport nici în bunele practici de durată din România, nici în legislația din România, nici din țările cu tradiție în acțiunile anti-plagiat.

4.3.4. Principiul tradiției integrității în cercetare

În pofida variațiilor de context social-politic și de etapă de dezvoltare a cercetării științifice, în România a existat tot timpul și o cultură a bunelor practici în materie de integritate în prezentarea rezultatelor de cercetare. Contactul cu modelele occidentale de bune practici în domeniu, mai simplu sau mai dificil, a existat în permanență. O simplă analiză pe text a lucrărilor științifice de doctorat, coordonate de personalități ale culturii românești, sau a publicațiilor din reviste naționale de prestigiu poate susține fără dificultăți afirmația. Implicația de principiu a acestei constatări este că, *indiferent de perioada de elaborare a lucrărilor de cercetare științifică, exigențele de bună conduită au fost aceleași.*

Dezbaterea publică pe tema plagiatului din perioada de după 2011 a redus toleranța publică și instituțională la plagiat, a sporit gradul de conștientizare a riscurilor de furt intelectual. Începutul acestui proces, însă, nu poate fi interpretat ca moment în care plagiatul a fost descoperit ca practică nocivă în România. *Explozia plagiatului în România postdecembristă este, sociologic vorbind, parte a procesului de accentuare a fenomenelor anomice, de încălcare sistematică a normelor formale sau informale, juridice sau cutumiare, în condiții de tranziție de la un tip de societate la altul. În mod particular este un mod de îmbogățire rapidă, fără muncă, prin furt de idei, pentru titluri de prestigiu sau aducătoare de prestigiu și de bani.*

4.3.5. Principiul cunoașterii comune

Suspiciunea de plagiat nu se poate extinde și asupra creațiilor intelectuale care intră în categoria a ceea ce se cheamă "cunoașterea comună". Principiul trebuie aplicat, însă, cu rigoarea cuvenită spiritului său. *Formulările interpretative asupra unor texte normative sau asupra unor date de largă cunoaștere publică sau a unor evenimente istorice nu sunt, în sine, texte normative sau simple descrieri de fapte și evenimente.* Prezența unor astfel de formulări interpretative preluate din operele altor autori, fără citările de rigoare, sunt tot plagiat, ca formulări care au marcă de originalitate asociată unui autor anume.

5. Bune practici

5.1. Severitatea plagiatului

Plagierea, la nivelul unei opere date, poate avea grade diferite de severitate. Patru criterii sunt definitorii pentru diagnosticarea severității plagierii: *extensia preluărilor ilegitime, localizarea lor în arhitectura lucrării, caracterul realmente voluntar sau involuntar al actelor de plagiat și repetabilitatea actelor de fraudă ale autorului în diferite lucrări. Un al cincilea criteriu de gravitate a plagiatului este de natură extrinsecă și se referă la avantajele obținute, nemeritat, de către autor*

ca urmare a plagierii. Marcatorii anterior menționați, detaliați în paragraful următor, reprezintă propuneri de instrumente sau de reguli operaționale de evaluare a lucrărilor suspecte de plagiat în diagnosticarea severității fraudei.

- a. **Numărul de paragrafe plagiare.** Cu cât numărul de paragrafe copiate ca atare (verbatim), în bloc, este mai mare, cu atât probabilitatea de intenționalitate în plagiere este mai mare.
- b. **Numărul de cuvinte.** Cu cât numărul de cuvinte identificate în paragrafele copiate ca atare, în bloc, este mai mare, cu atât probabilitatea de intenționalitate în plagiere este mai mare.
- c. **Plagiarea parafrazărilor.** Preluarea nelegitimă, fără citările de rigoare, de către autorul III (C) a parafrazărilor pe care autorul II (B) le-a realizat după texte ale autorului I (A) este **semn sigur de intenționalitate a plagiatului** practicat de autorul de evaluat (C). Sunt mai multe variante ale acestui gen de furt intelectual:
 - i. **Preluarea incorectă de către C se face atât pentru parafrazare, cât și pentru citarea semnată de B cu referire la A. Altfel spus, plagiatorul își asumă atât interpretarea dată de B despre A, cât și modul în care B citează lucrarea semnată de A.** Probabilitatea ca un astfel de lanț de similitudini între plagiatorul C și sursa plagiatului (autorul B) să fie întâmplătoare este practic nulă.
 - ii. Preluarea incorectă de către C se face pentru parafrazarea textului semnat de B despre A, fără a mai menționa, însă, trimiterea bibliografică cu care B s-a raportat la lucrarea semnată de A. Probabilitatea ca si C și B sa parafrazeze identic textul semnat de A este apropiată de zero.
 - iii. Preluarea ca atare de către C a unor citări incorecte ale autorului B despre un text semnat de A.
- d. **Practicarea plagiatului de tip mozaic:** se preia un bloc de text, fără citarea de rigoare, dar, în interiorul textului respectiv se înlocuiesc cuvinte, cu păstrarea structurii de ansamblu a frazării.
- e. **Localizarea plagiatului** în introducerea lucrării ca zonă de definire a obiectivelor de cercetare, în partea de prezentare a metodologiei proprii, a contribuțiilor originale și a concluziilor constituie circumstanțe agravante în diagnosticarea severității plagiatului.
- f. **Falsitatea motivației de necunoaștere a bunelor practici de citare.** O astfel de situație apare atunci când persoana suspectă de plagiat a) susține în apărarea sa ideea că "atunci când am scris eu teza sau articolul nu se știau toate aceste reguli de citare corectă de astăzi", dar b) are în propria lucrare secvențe multiple în care citează corect. Este o auto infirmare a motivației pe care o dă pentru plagiat. **Nu poți susține că nu ai știut regulile citării prin ghilimele și note de subsol dacă în aceeași lucrare citezi, cu multiple ocazii, corect.**

- g. **Dacă textul preluat fără citările de rigoare depășește limita unei posibile memorări de cuvinte succesive** - variabilă, desigur, pentru domenii diferite, dar și pentru persoane - **atunci se poate vorbi de probabilitate sporită de plagiat cuvânt cu cuvânt.**
- i. **Pentru științele exacte și pentru discipline cu înalt grad de formalizare, această limită poate fi mai mare. În astfel de cazuri de formalizare puternică a abordării este normal ca formulările standardizate extinse să aibă o largă circulație în spațiile profesionale.** Revine specialiștilor din domeniu să estimeze dacă textele standard preluate fără citare pot fi considerate drept cunoaștere comună.
 - ii. Situația de mai sus nu trebuie să fie confundată , însă, cu un pretins drept de a prelua, fără citare corectă, interpretarea unor acte normative, realizată de către alți autori. Forma extremă a plagiatului derivat din ipoteza că orice text normativ fără autor unic poate deveni "al meu" este ilustrată de cazuri precum cel referitor la plagiarea unor propuneri de acte normative elaborate la nivelul unor organisme internaționale¹.
- h. **Severitatea plagiatului în funcție de dimensiunea fraudei intelectuale este variabil sancționată de la societate la societate, de la domeniu la domeniu.** În chestiunea evaluărilor cantitative asupra pragului dincolo de care preluările incorecte sub raport deontologic duc la plagiat, considerăm că este indicat să fie avut în vedere următoarele bune practici:
- i. Contează mai mult **intenționalitatea dovedită** a plagiatului decât **cantitatea** acestuia, estimată prin analize de similitudine.
 - ii. În măsura în care plagiatul intenționat în lucrarea de referință este dovedit ca fiind **repetitiv**, indiferent de partea din lucrare afectată, atunci diagnosticarea plagiatului prin intenționalitate devine prioritară ca importanță față de estimare cantitativă a textelor preluate incorect sub aspectul deontologiei profesionale.
 - iii. Dacă totuși se apelează **la estimări cantitative** ale plagiatului este indicat ca acestea să fie atât de tip procentual, relativ, cât și în cifre absolute, eventual de număr de cuvinte. Ceea ce se incriminează prin deciziile asupra plagiatului în sferă academică și de cercetare este intenția realizată de a plagia. Într-o societate precum cea românească actuală, în tranziție spre adoptarea în masă a bunelor practici de deontologie a cercetării științifice, este fundamental ca practicarea plagiatului să fie descurajată foarte clar prin normative precise, exigente. *Stipularea unui prag procentual de text care poate fi plagiat fără probleme, indiferent de originalitatea și plasarea lui în arhitectura lucrării, nu este acceptabilă.*

5.2. Cunoașterea comună

Contează foarte mult și cât anume se preia, fără citare corectă, explicită, din surse relevante pentru **cunoașterea comună**. În condițiile în care preluarea este de mare întindere, modalitatea de citare specifică domeniului este obligatorie pentru că frazarea în sine are încărcătură de originalitate. Faptul că anumite texte preluate incorect se referă la evenimente istorice cunoscute sau la interpretarea unor acte normative nu face justificabil în niciun fel actul de plagiere. *Detaliile de interpretare și modul de frazare sunt marcă de originalitate și trecerea lor în pachetul "plagiatului care poate fi justificat prin caracterul neimportant al textului" nu poate fi acceptată.* Dimpotrivă, astfel de practici fac parte din arsenalul de apărare mascată a plagiatorilor. *Una este un text de lege sau un eveniment istoric și cu totul altceva interpretarea sau evaluarea acestora.*

5.3. Suspiciunea de implicare a unor autori fantomă (ghost-writers)

Este greu de verificat, dar poate rezulta din:

- a. listarea unui număr mare de referințe la bibliografie care nu apar explicit folosite în lucrare, în pofida faptului că în aceeași lucrare apar frecvent citări corecte;
- b. erori repetate în text, indicative pentru implicarea unui autor fantomă (care este departe de a înțelege particularități elementare ale redactării unui text științific).

5.4. Expertize multiple, transparente, în evaluarea suspiciunilor de plagiat

- a. *Implicarea unor specialiști independenți în diagnosticarea cazurilor de plagiat este obligatorie.* Grupurile de evaluare a lucrărilor suspecte de plagiat trebuie să includă, în primul rând, experți din domeniul la care se referă, în principal, opera analizată. În al doilea rând, în grupul de evaluare este bine să fie inclus și un specialist dintr-un domeniu diferit de cel al lucrării evaluate pentru a evita apariția unor comportamente de solidaritate profesională deficitar înțeleasă. De asemenea, *este inacceptabilă includerea în grupul de evaluare a unor persoane direct sau indirect subordonate autorului lucrării supuse analizei.*
- b. *Aplicațiile informatice care duc la estimarea ponderii pe care o au textele din lucrarea de referință similare cu alte texte semnate de alți autori, prezente pe internet, nu pot suplini evaluările experților prin analize calitative.* Contează nu numai, și nu în primul rând, cât s-a plagiat, ci și ce s-a preluat ilegal. Plagiatul în secțiuni de sinteză ale lucrării nu poate fi evaluat corect doar în termeni cantitativi de număr sau procente de text preluat incorect. Similar, preluarea prin copiere/lipire a citatelor și a interpretărilor lor, fără indicarea sursei, este probă de necontestat a intenționalității plagiatului. Practica de a evita răspunderea în luarea deciziei de (ne)plagiat prin referire exclusivă la rezultatele obținute cu ajutorul softurilor de recunoaștere a similitudinilor trebuie descurajată.

- c. În faza de verificare a suspiciunilor de plagiat, evaluatorii specializați trebuie să asigure pe deplin *confidențialitatea* dezbaterii pe cazul în discuție, să *argumenteze temeinic* deciziile pe care le iau. O dată luată decizia instituțională de respingere sau acceptare a suspiciunii de plagiat pe cazul dat, este util ca argumentarea să devină pe deplin *transparentă în spațiul public*.

Anexa 1. Principii fundamentale în Ghiduri naționale de etică sau de integritate academică

Principii		Ghidul european de conduită pentru integritatea în cercetare, 2017	Ghidul de etică pentru cercetarea științifică în Belgia ¹ , 2009	Ghidul danez de conduită pentru integritatea în cercetare, 2014	Ghidul estonian de conduită pentru integritatea în cercetare, 2014	Ghidul olandez de conduită pentru integritatea în cercetare, 2018	Ghidul practicilor de cercetare, UK Research Integrity Office, 2009	Ghidul australian pentru conduită responsabilă în cercetare, 2018	SUA, Academii Naționale de Științe, 2018
Onestitate	Onestitatea/ fiabilitate	x	x	x		x	x	x	x
	Corectitudine (fairness) în tratarea celorlalți							x	x
	Obiectivitate		x						x
	Onestitate și obiectivitate				x				
Responsabilitate	Responsabilizare (accountability) sau responsabilitatea	x	x	x	x	x	x	x	x
	Buna administrare (stewardship)								x

¹ Cele șase valori ale codului belgian de etică a cercetării științifice sunt prezentate ca trei perechi: rigoare-prudență în a produce orice efecte negative (rigour and caution), fiabilitate-verificabilitate (reliability and verifiability) și independență-imparțialitate (independence-impartiality).

	Promovarea practicilor responsabile de cercetare							X	
Verificabilitate și profesionalism	Transparența			X		X		X	
	Rigoare/scrupulozitate		X			X		X	
	Pregătire profesională (training and skills)						X		
	Fidelitate (reliability)/verificabilitate	X	X						
	Exelență						X		
Respect	Respect față de toții actorii și întregul mediu de cercetare	X						X	
	Respect aborigeni							X	
	Justiție (egalitate, non-discriminare etc.)				X				
	Respect și considerație				X				
Alte	Deschidere (openness)								X
	Deschidere și cooperare				X		X		
	Libertatea /independența cercetătorului		X		X	X			
	Integritate (conformare la norme etice și morale în domeniu)						X		

Anexa 2. Referințe bibliografice

- Académie Royale des Sciences, des Lettres et des Beaux Arts de Belgique . (2009) *Guides of Ethics for Scientific Research in Belgium*
- ALLEA (ALL European Academies). (2017). *The European Guide of Conduct for Research Integrity*. European Science Foundation & ALLEA
- Babbie, E. R. (2015). *The practice of social research*: Nelson Education.
- Bouriaud, L., Drăgușin, M., Pătrașcu, V., (2018 ?) Analiza critică a cadrului legal și instituțional de implementare a Legii 206/2004, în Etică și integritate în educație și cercetare, Antonio SANDU, Bogdan POPOVENIUC (coordonatori), Editura Tritonic, p.7
- Bouter, L. M., Tjeldink, J., Axelsen, N., Martinson, B. C., & ter Riet, G. (2016). Ranking major and minor research misbehaviors: results from a survey among participants of four World Conferences on Research Integrity. *Research Integrity and Peer Review*, 1(1), 17.
- Chambers, R. (2007). From PRA to PLA and pluralism: Practice and theory. *The SAGE Handbook of Action Research: Participative Inquiry and Practice*, 297.
- ENERI, European Commission. (2019). *Recommendations for the Investigation of Research Misconduct*. ENRIO Handbook of Research Integrity.
- Estonian Guide of Conduct for Research Integrity. (2017). Centre for Ethics, University of Tartu (https://www.eetika.ee/sites/default/files/www_ut/hea_teadustava_eng_trukis.pdf, consultat 3.05.2019).
- European Commission. (2005). *The European Charter for Researchers. The Guide of Conduct for the Recruitment of Researchers*.
- Flowerdew, J. and Y. Li. 2007. "Plagiarism and second language writing in an electronic age" *Annual Review of Applied Linguistics* 27
- Godecharle, S., Nemery, B., & Dierickx, K. (2013). Guidance on research integrity: no union in Europe. *The Lancet*, 381(9872), 1097-1098.
- Godecharle, S., Nemery, B., & Dierickx, K. (2014). Heterogeneity in European research integrity guidance: relying on values or norms? *Journal of Empirical Research on Human Research Ethics*, 9(3), 79-90.
- Harvey, G. 2008. *Writing with Sources. A guide for students*. 2nd. ed. Indianapolis, Ind: Hackett Pub. Co.
- KNAW et al. The Royal Netherlands Academy of Arts and Sciences. (2018). *New Netherlands Guide of Conduct for Research Integrity*.
- Legea nr.319 din 8 iulie 2003 privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare,
- Legea Nr. 206 din 27 mai 2004, privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare.
- NAS-NAE-IOM (National Academy of Sciences, National Academy of Engineering, and Institute of Medicine) (1992). *Responsible Science. Volume 1: Ensuring the Integrity of the Research Process*: National Academies Press.
- NAS-NAE-IOM (2018). *Fostering integrity in research*: National Academies Press.
- NHMRC (2018). *Australian Guide for Responsible Conduct of Research*.
- Olaru, B. 2019. Dau un regat pentru un Ghid – Un Ghid de etică a cercetării științifice, Contributors.ro. 2.05
- Resnik D.B. & Elliott K.C (2016) The Ethical Challenges of Socially Responsible Science, Accountability in Research, 23:1, 31-46
- Sandu, A. (2018). *Etica publicării științifice*. Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava
- Sandu, D., Vasile, M., Ilinca, C. (2019) . *Integritatea academică la studenți. Sondaj în Universitatea din București (INTEGUNIV)*, Editura Universității București.
- Sandu, D. (2019). Cultura integrității academice la studenți, în Sandu, D., Vasile, M., Ilinca, C. (2019). *Integritatea academică la studenți. Sondaj în Universitatea din București (INTEGUNIV)*, Editura Universității București
- Sandu, D. (2017). Spre o diagnoză integrată a plagiatului. *Contributors.ro*, martie 20, 2017, disponibil la <http://www.contributors.ro/administratie/educatie/spre-o-diagnoza-integrata-a-plagiatului/> (consultat 10.07.2018).
- Ministry of Higher Education and Science. (2014) *The Danish Guide of Conduct for Research Integrity*.
- Treiman, D. J. (2014). *Quantitative data analysis: Doing social research to test ideas*: John Wiley & Sons.
- Traniello, J. F., & Bakker, T. C. (2016). " Intellectual theft: pitfalls and consequences of plagiarism". *Behavioral Ecology and Sociobiology* 70:1789–1791
- Universitatea Babeș-Bolyai (UBB). (2013). Ghidul de etică și deontologie profesională al Universității Babeș-Bolyai, disponibil la https://www.ubbcluj.ro/ro/despre/organizare/files/etica/Ghidul_Etica_UBB.pdf (consultat 28.09.2020).

Anexa 3. Contributori la Ghidul integrității în cercetarea științifică

CNECSDTI 2020	CNECSDTI 2019
Sandu Dumitru	Sandu Dumitru
Dragoș Dacian Cosmin	Bouriaud Laura
Manea Vlad	Drăgușin Mitică
Socaciu Emanuel Mihail	Alecu Georgeta
Alecu Georgeta	Bâlc Nicolae Octavian
Andone Raluca-Oana	Doicin Cristian
Bâlc Nicolae Octavian	Florea Silvia
Căprăroiu Aurelia Mihaela	Gavrilovici Cristina
Dima Mihai Octavian	Moldovanu Alexandru
Doicin Cristian Vasile	Nastasă-Kovács Lucian
Ghiauș Cristian	Paceagiu Jenica
Iordache Virgil Alexandru	Pătrașcu Vasile
Nastasă-Kovacs Lucian	Rusu Liliana Cecilia
Paceagiu Jenica	Sîrghi Nicoleta
Rusu Liliana Cecilia	Vrînceanu George Andrei
Sîrbu Carmen Adela	
Stamate Eugen	
Szedlacsek Stefan	
Vrînceanu George Andrei	

Mihaela Guda - Sprijin tehnic din partea MCI -MEC
